

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-124>

УДК 338.245

ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

FINANCING THE DEFENSE INDUSTRY AS A FACTOR OF THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

Шелудько Сергій Андрійович
кандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0636-4940>

Sheludko Sergii
State Tax University

Статтю присвячено проблемі фінансування оборонної промисловості як чинника фінансової безпеки держави в умовах тривалого воєнного тиску та обмеженості бюджетних ресурсів. Визначено, що в умовах повномасштабного вторгнення вирішального значення набуває результативність бюджетної підтримки стратегічних галузей для забезпечення макрофінансової стабільності та стійкості державних фінансів. Встановлено статистично значущий довгостроковий зв'язок між обсягами бюджетного фінансування та реалізованою продукцією оборонної промисловості, зафіксовано ефект фіскального мультиплікатора. Показано обмежену довгострокову результативність структурних зрушень без належного масштабу ресурсів і виявлено переважання короткострокових зобов'язань, що формує ризики ліквідності. Обґрунтовано роль фінансування оборонної промисловості як каналу фіскальної трансмісії та інструменту управління фінансовою безпекою в умовах екзистенційних потрясінь.

Ключові слова: оборонна промисловість, фінансова безпека, державні видатки, військова економіка, джерела фінансування.

The paper addresses the problem of financing the defence industry as a structural determinant of the state's financial security under conditions of prolonged military pressure and constrained public resources. In the context of large-scale security challenges, the effectiveness of budgetary support for strategically important industries becomes a critical factor shaping macrofinancial stability and the resilience of public finances. The purpose of the study is to assess the short- and long-term effects of government expenditure on the production performance of defence enterprises and to determine the extent to which such financing contributes to strengthening the financial security framework. The methodological approach is based on a combination of structural analysis of public expenditure, comparative assessment of funding sources, and econometric modelling of dynamic relationships between fiscal variables and industrial output. To identify equilibrium linkages and differentiate between short-run adjustments and long-run effects, a dynamic autoregressive distributed lag (ARDL) model is employed. The results demonstrate the existence of a statistically significant and stable long-term relationship between the scale of budgetary financing and the volume of realised defence output. An increase in public expenditure is associated with a more than proportional expansion of production, indicating the presence of a fiscal multiplier effect within the sector. At the same time, structural reallocations of expenditure towards development components reveal limited long-term significance when not supported by sufficient aggregate funding. The findings also highlight the predominance of short-term liabilities in enterprise financing structures, suggesting potential liquidity risks that may indirectly affect broader financial stability. The practical value of the article lies in substantiating the role of defence industry financing as a channel of fiscal policy transmission and as an instrument for managing financial security in terms of existential shocks.

Keywords: defence industry, state financial security, public expenditure, military economy, sources of funding.

Постановка проблеми. Гібридна агресія проти України з 2014 р. та повномасштабне вторгнення з 2022 р. виразно підкреслили критичну значущість виробничого масштабування та технологічного розвитку вітчизняного

оборонно-промислового комплексу (ОПК), та аргументували актуальність наукових досліджень відповідних питань. Проблема активізації, мобілізації та ефективного використання джерел і моделей фінансування оборонної

промисловості виступає наразі одним із найбільш нагальних дослідницьких завдань, враховуючи, зокрема, тривалість активних бойових дій та перехід війни в затяжну фазу, що передбачає протистояння не лише бойових сил та засобів, а й фінансово-економічних потенціалів усіх сторін конфлікту. В цьому контексті доцільним є проаналізувати специфіку фінансового забезпечення підприємств оборонної галузі України та виявити драйвери підвищення ефективності такого забезпечення з огляду на пріоритети управління фінансовою безпекою держави в умовах повномасштабного вторгнення та пов'язаної з ним обмеженістю доступних бюджетних, кредитних та інвестиційних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Незважаючи на високу актуальність, профільні студії над фінансово-економічним станом оборонної промисловості посіли помітне місце в науковому дискурсі лише протягом останніх п'яти років, хоча все ще лишають на маргінесі вітчизняної фінансової науки. Популярним наративом релевантних досліджень виступають регуляторні та організаційно-економічні інструменти забезпечення стратегічного розвитку, економічної безпеки та фінансової стійкості ОПК України. Так, ще до початку повномасштабного вторгнення Л. Шемаєва, П. Толок і Ю. Іванов оцінили фінансово-економічну безпеку оборонних підприємств за підсумками 2014–2019 рр. із застосуванням інтегрального рейтингування та довели позитивний вплив міждержавного партнерства [5]. Колектив дослідників з Державного НДІ випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки, з метою визначення найбільш дієвих шляхів залучення коштів для підтримки боєздатності ЗСУ, проаналізували законодавче підґрунтя та специфіку державного фінансування озброєння та військової техніки після початку повномасштабного вторгнення та встановили, що таке фінансування здійснюється за «залишковим принципом», а найбільш ефективними неінфляційними інструментами є запозичення через ОВДП та військові облігації [8]. К. Орєхова та П. Гайда запропонували власний науково-методичний підхід, який дозволив ідентифікувати ключові загрози фінансовій безпеці підприємств ОПК України, зокрема кадровий дефіцит і податкове навантаження [4]. Авторський колектив під керівництвом І. Грищенко, шляхом порівняння статистичних даних і регуляторних моделей США, Франції та Китаю, дослідив роль промислової політики у формуванні

стратегій розвитку ОПК і визначив, що ключовим фактором міжнародної конкурентоспроможності цієї галузі є поєднання економічних та правових інструментів державної підтримки [2]. Відома дослідниця в галузі фінансових технологій та військової економіки Н. Пантелеєва обґрунтувала доцільність фінансового лізингу в якості інструменту залучення довгострокового фінансування для розвитку ОПК, довівши його життєздатність для оновлення виробничих потужностей, а також визначивши переваги та загрози для фінансової стійкості сектору [10].

Проблематика цієї статті підіймалася раніше в публікації чеських дослідників J. Blažek та A. Lurjapin, які на матеріалах 105 українських підприємств у 2010–2020 рр. з використанням дескриптивного аналізу встановили, що державні оборонні підприємства, попри падіння доходів з 2014 р., спромоглися збільшити EBITDA, а галузь загалом виявилася стійкою завдяки державній підтримці [1]. Т. Косова та співавтори, систематизувавши коди КВЕД для діяльності ВПК, проаналізували фінансові результати відповідних підгалузей та бюджетні витрати в 2018–2025 рр. Результатом їх напрацювань є обґрунтування пріоритетності оборонних видатків і формування орієнтирів фінансування оборонної промисловості для зміцнення національної безпеки під час війни та повоєнної стійкості [3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність фахових публікацій, зосереджених на інституційних і регуляторних аспектах фінансування ОПК, у науковій літературі відсутня системна кількісна оцінка впливу урядових видатків на результати виробничої діяльності оборонних підприємств. Зокрема, потребує обґрунтованого розв'язання питання формування довгострокового та короткострокового ефектів бюджетних витрат, пов'язаних з оборонною промисловістю, а також ролі альтернативних джерел фінансування, зокрема, банківського кредиту.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є оцінка довгострокового та короткострокового впливу бюджетного фінансування на виробничу діяльність підприємств оборонної промисловості України в контексті забезпечення фінансової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова безпека держави посідає центральне місце в системі національної

безпеки як провідний компонент економічної безпеки, характеризуючись інтегральністю та інтерконективністю, що обумовлює важливість балансування між публічними та приватними інтересами. За аналогією ресурсної функції економічної безпеки, фінансова відіграє провідну роль у забезпеченні національної безпеки та її окремих елементів, оскільки визначає здатність до належної фінансової підтримки, слугуючи фундаментом реалізації фінансових відносин, що є критичним для забезпечення всіх інших видів національної безпеки. Фінансова безпека держави є найбільш загальною категорією, як структурна ланка, що сполучає національну економіку з безпекою фінансової системи та, через неї – з безпекою державних фінансів. Фінанси ж національної безпеки та оборони, як форма економічних відносин, існує у функціональній площині та є складовою ресурсного забезпечення національної безпеки (табл. 1).

За своїм об'єктним складом наведені категорії суттєво різняться: якщо реалізація фінансової безпеки держави відбувається в межах національної фінансової системи, ринку та грошового обороту, то об'єкти безпеки фінансової системи та безпеки державних фінансів прямо вказані в їх назвах, а фінанси національної безпеки та оборони

стосуються фінансових ресурсів у відповідній сфері. Оскільки державні фінанси є структурною ланкою фінансової системи, відповідні категорії безпеки співвідносяться як часткове і загальне, формуючи ієрархічну конструкцію.

Варто зазначити, що, виходячи з обмежень на фінансування оборони виключно за рахунок державного бюджету [8, с. 82], що діють в Україні та більшості країн світу, фінанси цієї сфери справедливо вважати частиною об'єкту безпеки державних фінансів, а відтак – елементом ширшої системи безпеки фінансової системи загалом. Водночас, належне фінансове забезпечення національної безпеки можна з упевненістю назвати одним із національних фінансових інтересів, особливо в умовах військової агресії. Отже, фінанси національної безпеки та оборони інтегровані в об'єкт фінансової безпеки держави, що відображає їх системну взаємозалежність.

У практичному вимірі стан державних фінансів у сфері безпеки та оборони визначається потенціалом публічних ресурсів і спроможністю держави забезпечувати відповідні видатки [11, с. 265], що підкреслює не суперечливість, а структурну єдність цих категорій.

В інституційному плані ієрархічні зв'язки між фінансовою безпекою держави та суміжними категоріями набувають ще більш вираз-

Таблиця 1

Взаємозв'язок та відмінності між фінансовою безпекою держави та суміжними категоріями національної безпеки

Спільні та відмінні риси	Фінансова безпека держави	Безпека фінансової системи	Безпека державних фінансів	Фінанси національної безпеки та оборони
Зміст	Рівень захищеності національних фінансових інтересів	Рівень захищеності фінансових відносин та їх учасників	Рівень захищеності процесів формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів держави	Економічні відносини з приводу формування, розподілу та перерозподілу коштів у сфері національної безпеки та оборони
Об'єкти	Фінансова система, фінансовий ринок і грошовий оборот	Фінансова система та її елементи	Державні фінанси	Фінансові ресурси національної безпеки та оборони
Суб'єкти	Учасники суспільних відносин у фінансовій сфері	Учасники фінансових відносин	Органи державної влади всіх рівнів, державні підприємства, установи, організації	Органи національної безпеки та оборони

Джерело: сформовано автором

ного характеру. Суб'єктами фінансів національної безпеки та оборони є розпорядники та реципієнти відповідних фондів у межах оборонної вертикалі, які переважно належать до державного сектору і, відповідно, входять до кола суб'єктів безпеки державних фінансів. З огляду на структурні зв'язки всередині фінансової системи, до суб'єктів її безпеки належать органи державної влади, установи, підприємства та інші учасники фінансових відносин. Відтак, участь цих суб'єктів у фінансових процесах зумовлює їх належність до системи забезпечення фінансової безпеки держави в цілому.

Зазначене обґрунтовує, що оборонна промисловість постає не лише як сектор реальної економіки, а як функціональний елемент архітектури фінансової безпеки держави, через який реалізуються бюджетні, кредитні та інвестиційні потоки, що трансформуються у виробничий результат. Відтак, аналіз її фінансування потребує не лише інституційного, а й кількісного виміру взаємозв'язку між бюджетними ресурсами та виробничими показниками. Доцільно проаналізувати динаміку та відносні обсяги видатків державного бюджету на відповідні цілі (рис. 1).

Представлена на рис. 1 динаміка свідчить про різку структурну зміну видатків державного бюджету після 2022 р., що характеризується мультиплікативним зростанням абсолютних обсягів фінансування оборони: загалом, у 2025 р. в порівнянні з 2021 р. воєнні видатки зросли в 15 разів, а фінансування

ОПК – майже в 32 рази. При цьому якщо напередодні вторгнення видатки на оборонну промисловість у загальному бюджеті оборони займали близько 20 %, то протягом активних бойових дій це співвідношення зросло більш, ніж удвічі (до 46 %). Це вказує на трансформацію бюджетної моделі внаслідок мобілізації ресурсів. Водночас, має місце й залежність фінансування від оперативних потреб фронту та зовнішніх надходжень. Повномасштабне вторгнення змусило органи державної влади до фундаментального переосмислення пріоритетів бюджетної політики – зміцнення фінансування збройних сил стало критичним чинником національного виживання [3, с. 480]. Відтак, оборонні видатки набули статусу домінуючого фіскального пріоритету.

Аналіз структури видатків на оборонну промисловість демонструє також вимушений перехід від фінансування розвитку до прямих виробничих витрат (рис. 2).

Рис. 2 демонструє суттєве зростання частки видатків на виробництво та закупівлю продукції оборонної промисловості: хоча вже напередодні повномасштабного вторгнення на цю статтю припадало не менше 85 % витрат, у 2022 р., з об'єктивних причин, закупівля озброєння стало абсолютним пріоритетом, замістивши до 95 % видатків на весь ОПК. Разом із тим, за рахунок одночасного зростання абсолютного обсягу таких витрат бюджету, витрати на відновлення та розвиток підприємств галузі фактично зросли в 2025 р. у порівнянні з 2021 р. майже в 16 разів

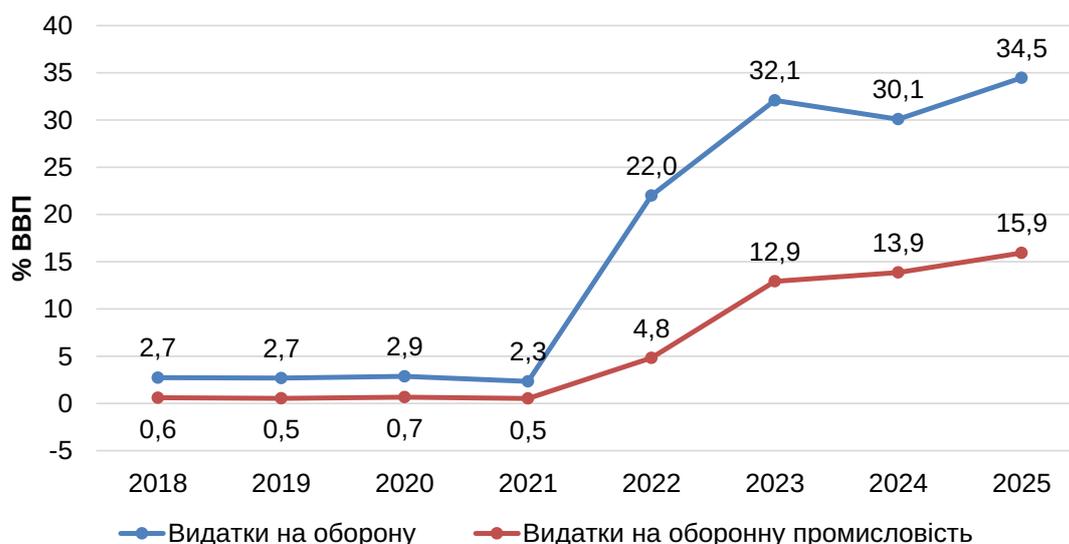

Рис. 1. Динаміка видатків державного бюджету України на оборону та оборонну промисловість у 2018 – 2025 рр., % ВВП

Джерело: сформовано на основі [6–7]

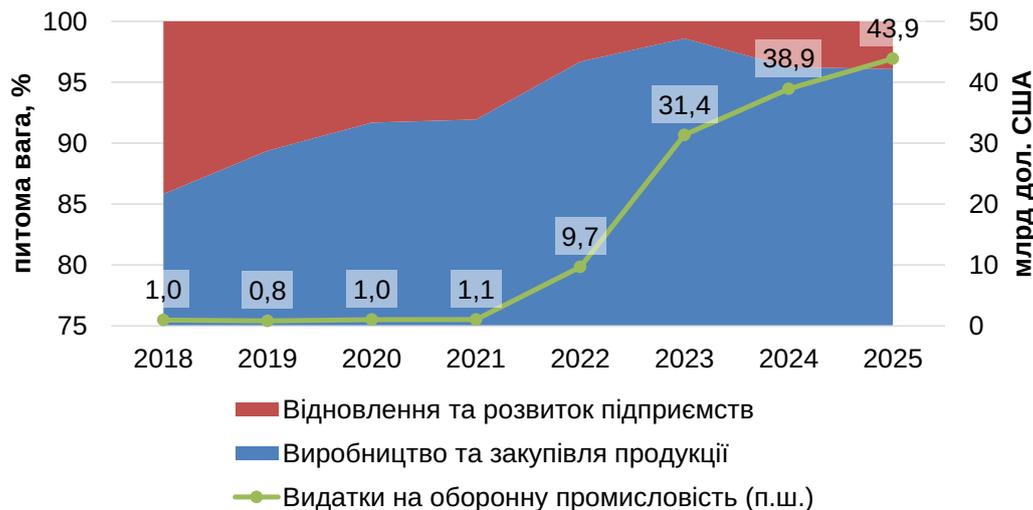

Рис. 2. Структура та динаміка видатків державного бюджету України на оборонну промисловість у 2018 – 2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [7]

(без урахування інфляційної динаміки). Така структурна перебудова підтверджує системний характер фінансової мобілізації та відображає зміщення державних пріоритетів. Водночас це потенційно посилює фіскальні дисбаланси та створює додаткове навантаження на інші напрями публічних видатків [3, с. 482; 8, с. 86]. Виявлені зміни бюджетної архітектури формують ресурсну основу функціонування оборонної промисловості, проте не дають відповіді на питання щодо трансформації цих ресурсів у виробничий результат.

Звичним обмеженням для такого аналізу є розпорошеність відповідних суб'єктів господарювання між різними секторами відповідно до чинної Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД) [3, с. 483]. Для цілей цього дослідження було зроблене спеціальне припущення про те, що більша частина потужностей оборонної промисловості функціонує під кодами 25.40, 30.30, 30.40, 33.16. Хоча окремі сегменти досліджуваної галузі представлені й у інших класифікаційних категоріях (зокрема, в професійній, науковій та технічній діяльності: 71.1, 72.1, 74.9), враховуючи концентрацію не-військових підприємств, доцільним є зосередитися на більш спеціалізованих кодах. Узагальнені дані річної фінансової звітності дозволяють отримати уявлення про структуру коштів діяльності підприємств оборонної промисловості України (рис. 3).

Дані на рис. 3 свідчать, що до початку повномасштабного вторгнення власні та запозичені кошти перебували у паритеті та

в 2020 – 2021 рр. навіть наблизилися до рівноваги. Проте з 2022 р. частка запозичених коштів почала стрімко зростати, що пояснюється необхідністю в стислі терміни акумулювати ресурси для масштабування випуску. Відтак за результатами 2024 р. на 1 грн власного капіталу підприємств оборонної промисловості в середньому припадало більше 2,5 грн зобов'язань.

Повномасштабне вторгнення змінило й строкову структуру коштів підприємств галузі (рис. 4).

Хоча з даних на рис. 4 випливає, що протягом усього аналізованого періоду в структурі пасивів переважали короткострокові кошти, починаючи з 2022 р. строковість погіршилася ще більше: з 1 грн не більше 18 коп. було представлено зобов'язаннями з терміном погашення від 1 року. Прикметним є також перебування співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості на рівні, меншому на 1 – це свідчить про широке залучення торгового кредиту в структурі фінансування. Іншими словами, діяльність підприємств оборонної промисловості протягом усього аналізованого періоду фактично покривалися за рахунок постачальників, що призвело до зростання частки простроченої кредиторської заборгованості [4, с. 36]. Варто зауважити, що накопичення короткострокового боргу в стратегічній галузі (особливо в умовах війни) є ознакою ризику системної ліквідності, тобто джерелом загроз для фінансової безпеки держави. Переважна модель фінансування підприємств оборонної промисловості характе-

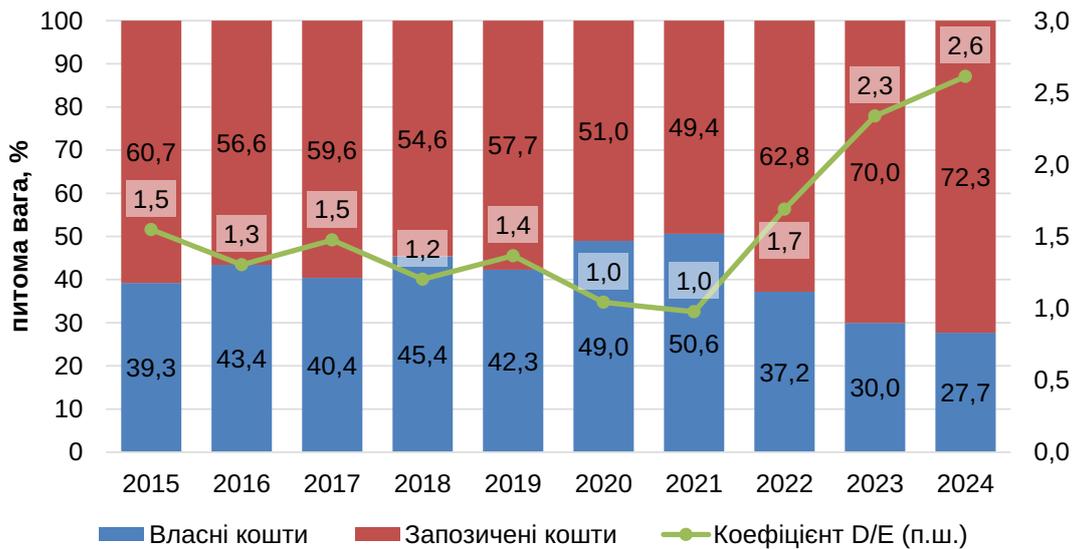

Рис. 3. Структура пасивів підприємств оборонної промисловості України в 2015 – 2024 рр. за джерелами фінансування

Джерело: сформовано на основі [6]

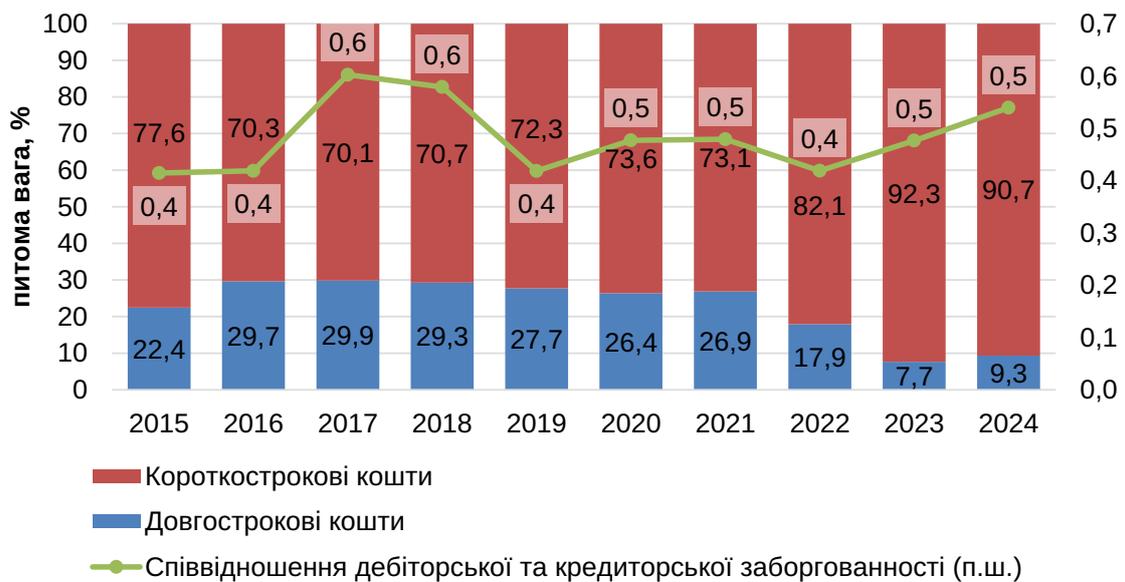

Рис. 4. Строкова структура пасивів підприємств оборонної промисловості України в 2015 – 2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [6]

ризується обмеженою роллю довгострокових коштів та високою залежністю від запозичень та поточної заборгованості перед кредиторами.

Доцільно проаналізувати динаміку бюджетного та приватного фінансування підприємств оборонної промисловості (рис. 5).

Рис. 5 відображає візуальну синхронізацію трендів реалізації продукції та джерел зовнішнього фінансування, що свідчить про потенційний взаємозв'язок між бюджетними

видатками та виробничою активністю. Водночас, співставлення з банківським кредитуванням не виявляє настільки ж виразної тенденції, що дає підстави стверджувати про індиферентність випуску до цього джерела. Порівняння динаміки дозволяє висунути гіпотезу про наявність як короткострокового, так і довгострокового впливу бюджетного фінансування на виробничу активність підприємств оборонної промисловості, що зумовлює необхідність застосування динамічного економе-

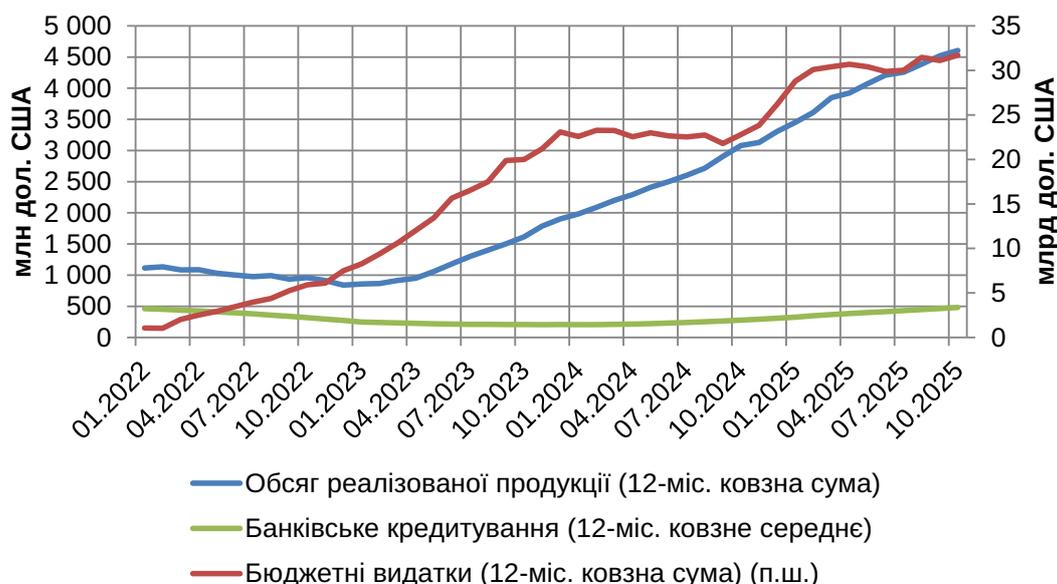

Рис. 5. Динаміка обсягів реалізованої продукції, банківського кредитування та бюджетних видатків підприємств оборонної промисловості України в 2022 – 10 міс. 2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [6–7; 9]

тричного інструментарію, здатного ідентифікувати рівноважний зв'язок між змінними та розмежувати коротко- і довгострокові ефекти. З огляду на обмежену довжину вибірки та різну інтегрованість рядів (табл. 2), доцільним є використання ARDL-моделі.

Враховуючи мету дослідження, взаємозв'язок бюджетного фінансування та реалізації продукції оборонної промисловості інтерпретується як функціональний показник фінансової безпеки України як такий, що відо-

бражає ступінь трансформації фіскальних ресурсів у реальний економічний результат. В умовах воєнної економіки оборонна промисловість виступає одним із провідних каналів фіскальної трансмісії, а отже, її виробнича реакція на зміну обсягів фінансування характеризує достатність ресурсного забезпечення стратегічної галузі та стійкість публічних фінансів.

Залежною змінною виступає обсяг реалізованої продукції підприємств оборонної

Таблиця 2

Характеристика та описова статистика вибірки

Назва змінної	Обсяг реалізованої продукції	Бюджетні видатки	Частка видатків на розвиток
Умовне позначення	VALUE	BUDG_TOT	BUDG_DEV
Одиниці виміру	млн дол. США	млн дол. США	коефіцієнт
Перетворення ряду	12-міс. ковзна сума		–
Період спостережень	березень 2022 – жовтень 2025		
Кількість спостережень	44	44	44
Порядок інтеграції	I(0)	I(1)	I(0)
Середнє значення	2 210,34	18 481,75	0,02
Стандартне відхилення	1 252,91	9 739,08	0,01
Максимальне значення	4 604,85	31 705,16	0,04
Мінімальне значення	839,86	2 023,45	0,01

Джерело: розраховано автором на основі [6–7]

промисловості (VALUE), основним регресором – бюджетні видатки, пов'язані з оборонною промисловістю (BUDG_TOT). З метою згладжування сезонних коливань ці ряди представлені у вигляді 12-місячної ковзної суми. Додатковим регресором обрано показник структури бюджетних видатків, а саме – частку витрат на відновлення та розвиток підприємств оборонної промисловості (BUDG_DEV). Для цілей інтерпретації коефіцієнтів як еластичностей змінні VALUE та BUDG_TOT логарифмовано. Відбір специфікації з обмеженням максимального числа лагів 4 (за критерієм Акаїко) та оцінку моделей виконано в Eviews 13 (табл. 3).

Представлені в табл. 3 параметри оцінених ARDL-моделей засвідчили існування стійкого довгострокового зв'язку між обсягом бюджетного фінансування та результатами діяльності оборонної промисловості, причому саме абсолютний обсяг урядових видатків формує стабільну довгострокову залежність із показником обсягів реалізації продукції підприємств ОПК. Так, у моделі 1 коефіцієнт довгострокової еластичності становить 1,268, тобто, на кожен 1 % приросту бюджетного фінансування припадає до 1,3 % зростання реалізації. Включення до числа чинників структурної компоненти видатків не вносить принципових змін у довгострокову динаміку абсолютних обсягів фінансування, тоді як частка витрат на розвиток не демонструє довгострокової значущості. Це вказує не стільки на другорядний характер структурних параметрів порівняно з масштабом ресурсного забезпечення, скільки на хронічну недостатність перспективних витрат, які здатні справляти

лише короткостроковий (а не стратегічний) вплив на галузь. Модель 3, яка містить лише структурну складову, підтверджує цей висновок: зокрема, коефіцієнт корекції помилки є мізерним і статистично незначущим. Отже, структура держбюджетного фінансування без належного обсягу ресурсів не формує стійкого виробничого ефекту.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що фінансування оборонної промисловості доцільно розглядати як структурний елемент архітектури фінансової безпеки держави, інтегрований у систему державних фінансів і фінансової системи загалом. Це обґрунтовує правомірність кількісного аналізу взаємозв'язку між бюджетними ресурсами та виробничими результатами оборонних підприємств. Емпіричне моделювання засвідчило наявність статистично значущих зв'язків між обсягами бюджетних видатків і динамікою реалізації продукції оборонного призначення. Виявлені лагові ефекти та параметри коротко- і довгострокової взаємодії свідчать про часову інерційність впливу бюджетного фінансування, який реалізується як безпосередньо, так і через власні структурні зрушення. Отримані результати підтверджують, що ефективність фінансування оборонної промисловості виступає вагомою детермінантою забезпечення фінансової безпеки держави в умовах екзистенційних викликів. Доведений довгостроковий зв'язок між бюджетним фінансуванням і виробничою активністю оборонної промисловості дозволяє трактувати її як канал трансмісії фіскальної політики та інструмент управління фінансовою безпекою держави.

Таблиця 3

Порівняння ARDL-моделей фінансування оборонної промисловості

Показник	Модель 1 (3,2)	Модель 2 (3,0,1)	Модель 3 (3,2)
Довгостроковий коефіцієнт LN(BUDG_TOT)	1,268*	1,056*	–
Довгостроковий коефіцієнт BUDG_DEV	–	5,615	–32,837
Коефіцієнт ECM(-1)	–0,051*	–0,045*	–0,004
Тест границь (F-статистика)	9,227	4,229	0,241
Коінтеграція наявна	Так	Так	Ні
Скорегований R ²	0,653	0,646	0,536
AIC	–4,387	–4,387	–4,096
Критерій Дарбіна–Уотсона	2,005	1,959	2,001
Кількість спостережень (після корекції)	43	43	43

Примітка. * $p < 0,01$

Джерело: розраховано автором на основі [6–7]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Blažek J., Lypianin A. Military conflicts and the performance of state-owned enterprises: a study of Ukraine's aerospace, defense, and electro-engineering industries before and after the 2014 Crimea and Donbas occupation. *ZFW – Advances in Economic Geography*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1515/zfw-2024-0049>
2. Gryshchenko I., Havrilenko N., Krasnostanova N., Kapryulya M., Banchuk-Petrosova O. The Role of Industrial Policy in the Development of the State's Defence Industry: International Legal and Economic Regulation. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Vol. 5 (58). P. 290–302. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.58.2024.4483>
3. Kosova T., Cherednichenko S., Kerpatenko Y., Trenkin Y., Yakubov Y. Budget and Tax Regulation of the Development of the Military-Industrial Complex of Ukraine in the Context of Ensuring National Security. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. Vol. 6 (65). P. 479–496. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.65.2025.4935>
4. Oriekhova K., Gayda P. Program to ensure financial security of enterprises defense industrial complex. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. 2024. № 2 (13). С. 33–45. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2024-2-04>
5. Shemayeva L., Tolok P., Ivanov Y. Rapid Assessment of the State of Economic and Financial Security of the Ukrainian Defense Enterprises in Conditions of Interaction with Business Environment. *International Conference on Business, Accounting, Management, Banking, Economic Security and Legal Regulation Research (BAMBEL 2021)*, Kowloon, Hong Kong, 26–27 August 2021. Paris, 2021. DOI: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210826.014>
6. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <https://stat.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2026).
7. Державний веб-портал бюджету для громадян : веб-сайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2026).
8. Жежерун Ю.В., Запорожець С.В., Походенко О.М., Пінчук А.М., Міщенко Р.В., Паращенко Т.В. Особливості державного фінансування озброєння та військової техніки Збройних сил України в умовах воєнного стану. *Випробування та сертифікація*. 2023. Вип. 1 (1). С. 80–92. DOI: <https://doi.org/10.37701/ts.01.2023.11>
9. Національний банк України : Статистика : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 20.02.2026).
10. Пантелєєва Н. Можливості фінансового лізингу для розвитку оборонно-промислового комплексу України у відповідь на виклики і загрози повномасштабної війни. *Випробування та сертифікація*. 2025. Вип. 1 (7). С. 136–148. DOI: <https://doi.org/10.37701/ts.07.2025.16>
11. Шубін В.Д. Фінансування сектору національної безпеки та оборони в Україні: виклики в період воєнного стану. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. Вип. 15. С. 264–270. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.33>

REFERENCES:

1. Blažek J., Lypianin A. (2024) Military conflicts and the performance of state-owned enterprises: a study of Ukraine's aerospace, defense, and electro-engineering industries before and after the 2014 Crimea and Donbas occupation. *ZFW – Advances in Economic Geography*. Available at: <https://doi.org/10.1515/zfw-2024-0049> (accessed February 20, 2026)
2. Gryshchenko I., Havrilenko N., Krasnostanova N., Kapryulya M., Banchuk-Petrosova O. (2024) The Role of Industrial Policy in the Development of the State's Defence Industry: International Legal and Economic Regulation. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 5(58), pp. 290–302. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.58.2024.4483>
3. Kosova T., Cherednichenko S., Kerpatenko Y., Trenkin Y., Yakubov Y. (2025) Budget and Tax Regulation of the Development of the Military-Industrial Complex of Ukraine in the Context of Ensuring National Security. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 6(65), pp. 479–496. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.65.2025.4935>
4. Oriekhova K., Gayda P. (2024) Program to ensure financial security of enterprises defense industrial complex. *Finansovo-kredytni systemy: perspektyvy rozvytku – Financial and Credit Systems: Prospects for Development*, no. 2(13), pp. 33–45. <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2024-2-04>
5. Shemayeva L., Tolok P., Ivanov Y. (2021) Rapid Assessment of the State of Economic and Financial Security of the Ukrainian Defense Enterprises in Conditions of Interaction with Business Environment. *International Conference on Business, Accounting, Management, Banking, Economic Security and Legal Regulation Research (BAMBEL 2021)* (Kowloon, Hong Kong, August 26–27, 2021). Paris, 2021. Available at: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210826.014> (accessed February 20, 2026)

6. Derzhavna sluzhba statyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://stat.gov.ua/>
7. Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian [State web portal of the budget for citizens]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/>
8. Zhezherun Yu. V., Zaporozhets S. V., Pokhodenko O. M., Pinchuk A. M., Mistsenko R. V., Parashchenko T. V. (2023) Osoblyvosti derzhavnoho finansuvannia ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki Zbroinykh syl Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of state financing of armaments and military equipment of the Armed Forces of Ukraine under martial law]. *Vyprovuvannia ta sertyfikatsiia*, vol. 1(1), pp. 80–92. <https://doi.org/10.37701/ts.01.2023.11> (in Ukrainian)
9. Natsionalnyi bank Ukrainy: Statykyka [National Bank of Ukraine: Statistics]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>
10. Pantelieieva N. (2025) Mozhlyvosti finansovoho lizynhu dlia rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy u vidpovid na vyklyky i zahrozy povnomasshtabnoi viiny [Opportunities of financial leasing for the development of the defense-industrial complex of Ukraine in response to the challenges and threats of the full-scale war]. *Vyprovuvannia ta sertyfikatsiia*, vol. 1(7), pp. 136–148. <https://doi.org/10.37701/ts.07.2025.16> (in Ukrainian)
11. Shubin V. D. (2023) Finansuvannia sektoru natsionalnoi bezpeky ta oborony v Ukraini: vyklyky v period voiennoho stanu [Financing of the national security and defense sector in Ukraine: challenges during martial law]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Ekonomika*, vol. 15, pp. 264–270. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.33> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 23.02.2026

Дата прийняття статті: 11.03.2026

Дата публікації статті: 18.03.2026